

LIBERTATEA

Abonamentul:

Prețul foii „Libertatea“ cu adausele sale „Foaia Inter.“, literară-ilustrată și „Tovărășia“, economică, — e următorul: pe un an 8 coroane; pe 1/2 an 4 coroane.

Pentru economi: numai 5 cor. pe an!

Pentru România pe an 30 Lei; pentru America 2 1/2 dolari.

Foaie națională politică.

Apare în fiecare Sâmbătă.

Inserțiuni:

1 pag. 48 cor., 1/2 pag. 24 c., 1/4 pag. 12 cor. etc. — La inserate ce să dau de mai multe-ori, să fac reduceri de taxă

inserțiunile ca și abonamentele să plătesc înainte.

Manuscripte nu să dau napoi.

Cea mai arzătoare datorință a Sinoadelor.

— In atenția deputaților sinodali. —

Cîndul ce ni-l'am arătat pe scurt în numărul de Paști al »Libertății«, îl desvoltăm azi mai pe larg, atrăgînd deosebit luarea aminte a Sinoadelor bisericei române gr.-or. ce să află chiar întrunite la Sibiu, Arad și Caransebeș.

Cea mai nouă lege școlară a guvernului koșutist, trecută deja prin dietă și care din anul viitor 1910 intră în deplină vigoare: ne-a zmulș din mîna aproape de tot statul învățătoresc, punîndu-i pe învățători așa de mult la bunul plac al inspectorului școlar și al comisiei administrative a comitatelor (în care șed tot oameni ce habar n'au de școală și de chemarea ei crescătoare, ci le fac toate după raportul inspectorului școlar), — încît bietul învățător e legat de mîni și de picioare în libera sa lucrare asupra sufletului copiilor de sub mîna lui, și trebuie să fie pe viitor mai mult o unealtă în mîna inspectorului șovinist cutare, care nici că vrea să-l vadă lucrînd altceva, decît să înșoape pe copii cu limbă ungurească, rămîie ei apoi cît de proști încolo, cît de rău crescuți, numai în ungurește să arate spor!

Două pîrghii am avut și noi în lucrarea noastră de înălțare a poporului spre lumină, în a vărsa în sufletul lui duh românesc, dragoste pentru tot ce e românesc, a-lipire la limba și la neamul nostru scump, — au fost învățătorii și preoții, cari conduceau poporul în toate ale sale, și prin cari puteai încă călăuzi poporul spre aceeași lîntă de obște și înaltă, spre a-l crește româneste. Și cît era de voios sufletul tuturor celor ce au durere pentru cinstea neamului nostru, în mișcările lui de obște,

cînd vedea pe învățător și pe preot, în fruntea poporului lor chemîndu-l și ducîndu-l la bărbăție! Și nu erau demult aceste vremi. Și uite ce pacoste nemiluită dete peste noi în așa de scurt timp! Azi învățătorii ne fură zmulși prin legea școlară. O pîrghie cu care lucrăm la înălțarea poporului, ne lunecă din mîni! Conducătorii bisericilor românești făcură cît putură încercări de a mîntui macar o parte a școalelor, chemînd poporul să-și plătească însuși pe învățători, ca să nu fie siliți a primi »mila« dela stat, că uite statul ce mult le leagă neatîrnarea prin noua sa lege, de vor primi mila lui! Sfirșitul încercării e în de obște cunoscut: foarte puține comune românești s'au avîntat la hotărîrea nobilă de a aduce o jertfă aievea așa de grea, cum o cere legea statului. Putem zice, că din tot 10 școli românești 8 au căzut sub greul noiei legi și abia două de să vor putea mîntui! Ba nici atîta! O parte, mică și aceea, va mai putea fi mîntuită în Ardeal prin ajutoarele ce să nădăjduesc dela »Banca-Culturală«, făcută anume cu scop de a ajuta școalele. Că chemarea conducătorilor bisericești de a li-să da mîna de ajutor la întemeierea acestei bănci, a fost ascultată de obște, deși nu strălucit și măreț, dar totuși cam îndesultitor (pe un »suficient«!..)

Năpasta ce ne veni însă așa de repede și asupra preoților prin noua lege despre congrua, e un atac din cele mai singeroase asupra desvoltării în bine și neatîrnare a poporului nostru! Prin această lege (care azi încă nu e lege deplin,

că nu e sfințită prin M. Sa, dar ca mîne va fi!), — ni-să zmulge din mîni și celalalt sprijin scump nouă în mijlocul poporului, pîrghia cea încă și mai de trebuință: preotul. Că iacă ce zice noua lege:

Dela preotul care primește întregirea dela stat, aștept să fie: »bun patriot«, înțelege cap cu totul plecat guvernului și ajutoarelor sale: dela vicișpan până la notarul maghiar ori maghiaron, și să meargă strună acolo unde acesta îl îndrumă! Cum să clătină un pic din drum: îi tai punga, îi trag congrua, sacul cu arginții!... Mai cere apoi, prin învierea legii din 1840 despre cunoașterea limbii maghiare, ca fiecare preot să știe ungurește, iar de nu știe, să învețe iute, — termin pare-mi-se 5 ani! Că doar el primind plată dela stat, e slujbaș de stat și dela aceștia să cere negreșit să știe »limba statului«.

Acum iacă ce va urma din asta: Statul ți-a înființat în comună școală maghiară, ori și numai legată cu supunere, că primește întregire de plată dela stat. Aci el va porunci ca preotul, care e mi-te slujbaș de stat și dator a ști ungurește, să învețe pe copii și religia (rugăciunile și învățătura credinței), pe ungurește! A încercat-o și până acum de repetițe ori, dar n'a reușit, că preoții spuneau: — »Nu pot! limba bisericei mele e cea română; și și să vreau, n'aș putea propune religia ungurește, că nici eu nu știu!«

Dacă de azi încolo un preot va mai răspunde așa, i-să-va trînti în față paragraful legii nouă, și i-să-va zice: — »Trebuie să știi! Ești obligat prin lege! De nu știi, nu răspunzi cerințelor legii, nu ești de preot; în laturi cu tine, ori îți trag cel puțin congrua!«

Altă urmare a aceluia paragraf va fi, că nu va mai trece mult timp, și guvernul

va cere, ca în școlile noastre teologice, să se învețe macar un studiu (de pildă istoria bisericească), în ungurește, pentru ca viitorii preoți să facă deprinderi de limbă, să poată răspunde la timpul său cerinței legii! Peste alți cîțiva ani va mai cere un studiu unguresc în teologie ori și mai multe!

Iar cînd toate să vor fi făcut, peste o vreme, va zice:

— »Acum poporul e dator să fi învățat ungurește din școală (pe care a maghiarizat-o de-a binele), preotul dela teologie: ca să nu uite nici poporul vorba ungurească învățată în școală, nici preotul: acesta să țină predica de 4 ori pe an, ori chiar totdeauna, ungurește!

Cel-ce nu crede că acestea vor fi urmările primirii congruei după noua lege, nu cunoaște pe politiciii din Pesta, nu vede nimic în planurile lor și în viitorul nostru! Și dacă cei azi la conducerea celor două biserici naționale române, nu să tem de așa ceva, și nu vor lua degrab și pe nemiluite munca de mîntuire a bisericilor și a poporului nostru: nu copiii nostri, ci încă noi cei azi în viață, vom ajunge a vedea cu ochii această năruire a cerului negru asupra capetelor noastre, și noi vom fi rămas tristă și îndurerată Cassandra (care a văzut primejdia, a atras luarea aminte a celor chemați asupra ei, în războiul dela Troia, dar n'a fost ascultată, și Troia a fost prefăcută în praf și cenușă!)

Cei dela conducerea bisericilor române, au azi cea mai arzătoare datorință, a să adresa cătră poporul credincios zicîndu-i:

— »Poporul român! Școala ai lăsat să-ți scape din mîni acuși de tot: ai făcut tu cîte ceva ici și colo, vom face și noi ce vom putea ajutînd școlile române macar colo și colo, din mijloace ce am cîș-

tigat dela fii tăi mai darnici, totuși sprijinul ce-l aveam la înălțarea ta în învățător, e ca și perdut! Pîrghia asta o scăpași din mână!

»Nu lăsa, te rugăm cu suflet înfrînt de griji și de durere, să-ți cază din mână și al doilea razim al tău în mersul spre înălțare: preotul! **Mîntuește-ți-l macar pe acesta!** Puneți-vă sat după sat și urcați voi de bună-voe plata preotului vostru, dacă nu la cît i-ar da satul, macar aproape de atît! Că noi suntem siguri, că acolo unde preotul primește dela stat, de pildă 400 florini, de-ți vei da tu numai 300 ori și 250., el va respinge cu suflet ușurat întregirea cea cu ceva mai mare a statului, și va rămînea iarăși păstorul și „părintele“ tău liber, și te va povățui ca prin noianul de veacuri trecute, pe căile cele bune! Iar de nu mă vei asculta, — atunci nu mai băga de vină numai preoților pentru îndepărtarea lor dela tine, ci bagă-ți de vină și ție, pentru-că nu lupți a ți-i avea neatîrnători!...

Cerce archiereii nostri acest lucru, și vor vedea că mare va fi numărul comunelor, cari vor sări întru a-și mîntui preotul, de lanțurile de argint ce i-le pune guvernul pe mâni prin »mila« sa! Și de vor mîntui macar 20—25% din preoții azi în primejdie a-și perde neatîrnarea, tot au făcut mai mult, ca dîndu-să bătuti oricării suflări de vînt potrivnic!

Archierei români, și sfetnici din jurul lor: Priveghiați și lucrați, că prin zile de mare răspundere treceți!

Sinodul dela Sibiu, Arad și Caransebeș iee în dezbatere acest lucru, aducă hotărîri, de îndrumări consistoriilor, ca să cerce tot ce e cu putință, — ca nu cumva și asupra acestor adunări, în sfat a fruntașilor bisericeii, să pună istoria pecetea neînțelegerii datoriiilor și a vremilor!

Primejdia e mare, e uriașă. Lupta trebuie luată cu puteri încordate la extrem! Și numai dela noi atîrnă să pornim spre bine ori spre rău: că guvernul și legea nu leagă libera mișcare a tuturor preoților, ci numai a celor ce primesc congruă dela el. Un avînt de înălțare sufletească și lăpădare de sine la preoți și la popor, și mult poate fi încă mîntuit!

Primejdia congruei.

În legătură cu articolul de mai sus, și ca o întregire a șirului de primejdii ce ne aduce noua lege de congruă, amintim aci aceea ce ni-să scrie din Pesta de un amic al foii noastre.

Să știe că, interpelat în dieta de un deputat național român, cum înțelege el detragerea congruei preoților pentru »ținuta nepatriotică«, — ministrul a răspuns, că numai atunci va detrage congrua la toată preoțimea din o dieceză, cînd cutare preot face fapte nepatriotice, întemeiat pe ordin dela consistorul ori episcopul său.

»Prin aceasta, ne scrie corespondentul nostru din Pesta, — ministrul s'a gîndit special la învățămîntul religiunii! El va cere preoților să propună ungurește. Ei vor arăta că însăși consistoriile li opresc (căci până azi, foarte la loc, i-au oprit), a propune ungurește.

Asta să va socoti drept »fapt nepatriotic întemeiat pe ordin consistorial«, — și preoțimea își va perde, nu peste mulți ani, congrua, — ori apoi va trebui să aducă jertfă: dreptul limbei bisericeii asupra studiului religiunii, ca să-și poată păstra arginții!...

Iacă un adevăr, care strigă tare celor de sus: Grijiti, că mare e primejdia!

UNELE—ALTELE

Bancă „panslavă“.

Ziarele maghiare aduc cu vădită supărare știre despre aceea, că și între Slovaci să fac tot mai frumoase efortări de a înălța cetății economice în mijlocul poporului, icî o bancă, colo alt așezămînt național economic, în jurul căruia să se adăpostească poporul slovac și familiile de funcționari, care întăresc viața națională a lor.

Vor înființa în Zboro o bancă slovacă și o filială a ei în Bartfa, pentru a mai zmulge pe bieții slovaci de sub cămătăria unor bănci jidovești din acel ținut. Lucru nevinovat și drept.

Ci fiindcă printre cei cari pornesc lucrarea, e și deputatul naționalist Skiciac, — firește foile maghiare trebuie să vadă în asta — mișcare panslavă (adecă de cea primejdioasă a Slavilor!)

„Revista politică și literară“.

a început să apară de nou la Blaj, sub conducerea dlui Aurel Ciato, cu conlucrarea dlor Dr. Maniu, I. Agribiceanu, I. Adam, Dr. Rațiu, Dr. Nițescu, Al. Ciura, și a altora, — cu un bogat cuprins de studii politice și bucăți literare. Urmînd în leul cum să înfățișează numărul ei acesta prim (apărut de Paști), »Revista Politică și literară« va fi un

cîștig pentru presa noastră. O recomandăm tuturor celor cu dare de mână, apoi societăților de lectură, negreșit. Prețul 12 cor. pe an. Preoți și învățători la sate, și studenți, 8 cor. pe an. A să scrie după ea la administrația revistei în Blaj (Balázsfalva).

Dezbinarea coaliției

sau

cum să va da de-a dura Wekerle în curînd cu întreg cabinetul său.

Nu mai e lucru ascuns. Ne-o spun acum pe față, bocindu-se ca babele după carul cu mortu, chiar măriile-lor vătavii partidelor din coaliție, că: nu mai e scăpare, s'a umplut sacu cu minciunile — și ceasul morții va suna nu peste mult și la căpătiul guvernului de azi.

Doar nici că să putea altfel. (Dumnezeu nu bate cu bîta, — zicem noi!)

Unui guvern, — despre care încă la nașterea lui să vorbea că e mort, — să nu-i pară rău că ajunge la locul său pe-o cale destul de cinstită. Ci rău fi poate părea numai de aceea, că nu a ajuns mai repede și că — după o tînjire de trei ani, în care vreme tot veninul asupra noastră a naționalităților și l-a vărsat, — chiar acum la sfîntele Paști, cînd totul învie, rînduit i-a fost guvernului nostru dela Dumnezeu, ca el, ispășindu-și păcatele, să-și sape mormîntul, să-și cioplească însuși crucea și să fie osîndit la moarte, peste voința sa.

Vă puteți inchipui ce greu le cade ministrilor noștri să-și vadă perirea cu ochii, cînd atît de bine e să șezi în scaunele de barșon. Nici nu să pot ei împăca cu gîndul, că le sunt numărate zilele. Cum s'ar putea întîmpla așa ceva, cînd mulțimea e cu ei, Impăratul e pe partea lor, iar »națiunea« cu capul descoperit și în genunchi, cu umilînță și cu supunere să tîrește naintea măriilor lor, care în decurs de trei ani cît au avut cirna țării în mână, și-au cîștigat cele mai mari merite numai și numai prin ghioldurile date naționalităților cu unele legi minunate, ca cele despre răpirea școalelor, nimicirea preoțimei noastre și planul de lege al votului universal cu coarne.

Ca să putem mai bine înțelege starea în care e azi Wekerle cu întreagă garda sa, să ascultăm și noi versul de îngropare pe care Kossuth Ferencz, ministrul, și-l cîntă, atît de duios lui însuși și soților săi, acum de sărbătorile Paștilor.

Iată cum glăsuește Kossuth, vărșînd par'că de lacrimi de durere, îngrijit foarte de soartea neamului său:

»Țara e în o mare primejdie. În coaliție (partidele cari țin la o-

laltă și au azi puterea în mână) dezbinarea e gata. Gazetele cu luni de zile nainte ne-au vestit că guvernul de acum, care e format din conducătorii cei mai luminați și neaoși ai națiunii maghiare, va fi silit să-și dea abdicarea.

Și, au avut dreptate.

Guvernul acesta, deși la alegerile mai de pe urmă, a avut mare majoritate, iar coroana are deplină încredere în el, totuși va trebui să-și dea abdicarea

Va fi însă vai de țară și de națiunea maghiară atunci, căci grupările din coaliție dezbinîndu-să, își va făuri fiecare grup, fiecare partid planurile sale, de binele națiunii întregi nu să va mai îngriji nimeni — și, ajungem iară unde am fost.

Eu bine văd că greșeli și păcate va avea și coaliția, dimpreună cu noi, guvernul de azi. Căci prea multe am făgăduit și în decurs de 3 ani prea puțin am isprăvit.

Asta mi-a fost părerea cu luni de zile nainte. Dar de vină suntem noi înșine, că nu ne putem înțelege, ci ne mîncăm unii pe alții și pierdem vremea cu fleacuri.

Cu părere de rău trebuie să vadă că lucrul cel mai de căpetenie ce coaliția avea să isprăvească, votul universal, a rămas baltă.

După părerea mea nainte de toate cu acesta trebuia să isprăvim și încă cu multe altele, dela cari depinde întreg viitorul națiunii maghiare, căci uite, furtuna vine, ne împrăstie și noi n'am făcut încă nimic.

Cam aceste sunt cuvintele ministrului Kossuth, pe cari le-a dat drept ouă roșii de sărbătorile sfîntelor Paști, națiunii sale.

Și este și adevăr mult în ceea ce spune Kossuth.

Guvernul de azi ajuns la putere, așa de tare să înfoiase în pene, încît își uitase cu totul de făgăduelile făcute țării. Vremea trecea și ei nu mai sporeau nimic. Ca totuși să arate însă ceva roadă a muncii lor uriașe, cu ce să cucească și să orbească lumea din jurul lor, fiindcă la altceva, să vede, nu să prea pricep, — au început a călări pe naționalități, a le lovi cu picioru și a le batjocori nu să poate mai urî.

De ce zice Kossuth că stăpînire de azi na făcut nimic?

Dar legile lui Apponyi care ne nimicesc școlile și ne sugrumă limba, apoi cele despre congruă care ne ciungăresc stilpii cei mai puternici ai neamului nostru: preoții, — dar fătul scîrbos a lui Andráșy, planul votului universal, care dela nașterea lui și până acum, tot doarme, — sunt nimica??!

Credem că pentru dvoastră sunt nimica legile acestea — căci nu le a făcut și nu le faceți de aceea ca să umpleți ceva gol amar simțit

de întreaga țară, ci numai și numai ca să storceți pe oclipă uplausele mulțimii care puțin pri-cepe din ceea ce aveți Dvoastră de-a împlini. Gemetele și țipetele noastre de durere vă sărvesc Dvoastre drept acoperământ, de ele nu va putea vedea mulțimea orbită de șovinism sporul adevărat al muncii dumneavoastră, care, după cum spune însuși Kossuth, e — *nimica*. Bună speculă, dar vedeți, o bate Dzeu

Noi nu așteptăm pentru noi zile mai bune, nici dela viitorul guvern. Ne este tot una că guvernul acesta ori altul șede pe scaunele de barșon.

Dar să potrivește așa de mult soarta celor de azi, cu zicala Românului că: „Dzeu nu bate cu bîta“. Ș'apoi dacă ei înșiși recunosc că sunt vrednici de căderea lor, de ce să mai jeluesc?

O reuniune de femei ce-și ia o țintă mare și grea.

În 10 Martie, s'a reconstituit „Reuniunea femeilor române din Arad și jur“, — care are de scop *ridicarea unui edificiu nou, modern, pentru internatul de fete din Arad*. În comitetul central au fost alese următoarele doamne: Aurelia Beleş preș., Letiția Oncu v.-preș. Iustina Șerban cass., Sever Bocu secretar, Ana Demian, Silvia Vuia, Zina Moga, Elena Raicu, Lucreția Herbay, Eugenia C. Pop Adriana Ispravnic, Iovanca Nemet, Lucreția Russu, Marilina Bocu, Octavia Ciuhandu și dnii: Vasile Goldiș, Dr. Liviu Tămășdan, Dr. Iustin Marșieu, Dr. Cornel Iancu.

În comitetul din provincă au fost alese 200 membre din jurul Aradului, — cătră cari, din partea comitetului s'a adresat următoarea scrisoare:

Cu bucurie Vă aducem la cunoștință, că „Reuniunea femeilor române din Arad și provincie“, s'a reactivat în adunarea sa generală, ținută aici în Arad, în 10 Martie n. 1909.

Tot cu asemenea bucurie Vă notificăm, că adunarea noastră generală V'a ales de membru provincial în comitetul Reuniunii noastre, unde Vă salutăm și Vă primim cu toată dragostea.

Precum sună și statutele și precum ne dictează și inimile noastre, ne-am pus de gînd să ridicăm aici în Arad, de grabă, o *zidire modernă*, în care să așezăm școala superioară de fete de azi, și să o prevedem și întregim cu școală de țesut și de menajiu și de tot ceea-ce este de lipsă și folositor pentru creșterea bună și românească a fetelor române.

În acest scop facem cătră D-Voastră acest apel, de soră cătră soră, rugîndu-Vă să intrați și D-Voastră în mijlocul nostru și să ne ajutați din toate puterile, ca să putem ridica cit de curînd acest altar pentru limba și cultura noastră!

Tot spre acest scop Vă rugăm să binevoiați a Vă înscrie și D-Voastră și tot odată să cîștigați citi mai mulți membri la Reuniunea noastră! Cauza este mare și sfîntă și toți citi simt românește trebuie să se înroleze sub acest steag al culturii noastre.

Spre scopul acesta, alăturat Vă trimitem o listă de subscriere, pentru adunarea de membrii la Reuniune, pe care Vă rugăm să ni-o remiteți, — cu taxele adunate, până în 1 Noemvrie 1909.

Arad, la 10 Martie 1909.

„Reuniunea femeilor rom. din Arad și provincie“.

Letiția Oncu m. p., Iustina Șerban m p., viceprezidentă. casieră.

Sever Bocu m. p., secretar.

*

În Dumineca Tomii această Reuniune dă o mare serată, la care să va preda compozițiunea dlui Tiberiu Brediceanu, în hotelul „Crucea-Albă“, — a cărei venit e menit a face temelul capitalului pentru ridicarea noului edificiu al internatului de fete române la Arad. După reprezentație, joc. Programul producției cuprinde declamare, cîntare de orchestra muzicii militare, soli și printre ele jocuri de cite citeva părechi în costume din felurite părți locuite de Români: din România de pe la Lugoj, Abrud-Hățeg, Oravița, Seliște, — jucate pe melodii din acele părți de locuri, avînd să intruchipeze și jocul și cîntecul și portul, chipul și sufletul poporului român de colo și de colo.

Să nădăjduiește o reușită mare. Vor alerga oaspeți din toate părțile la Arad.

Prelegeri populare în jurul Hățegului.

Desp. VII. Hățeg al „Asociațiunii“ va ținea dela 1 Maiu n. un șir de prelegeri în următoarele comune: 1. Subcetate; 2. Rechițova; 3. Măceu; 4. Vâlcelele-rele; 5. Rîu de mori; 6. Clopotiva; 7. Valea-Dilji; 8. Peșteana-mare; 9. Hățegel; 10. Tuștea; 11. Fărcădinul-de-sus; 12. Cîrnești; 13. Ostrovul-mare; 14. Ocolîșul-mare; 15. Vâlcelele-bune; 16. Ruși,

Programul prelegerilor ce să vor perînda prin comune, este următorul: 1. Viața și faptele lui Isus Christos. 2. Despre urmările beției. 3. Soiurile mai alese de vite și

despre asigurarea lor. 4. Despre folosul reuniunilor de consum. 5. Despre legea comunală, silvanală și legea polițială de cîmp. 6. Despre altoirea pomilor. 7. Despre sădirea viilor. 8. Despre testamente și contracte. 9. Asigurarea caselor. 10. Despre valorizarea poamelor. 11. Despre folosul tovărășiilor.

Cei-ce voesc a ținea vre-o prelegere din programul aici amintit, sunt rugați a se înștiința la scrisul director pînă la 20 Aprilie n., indicînd obiectul și timpul cînd voesc a ținea prelegerea.

Din ședința comitetului cercual, ținută la 24 Ianuarie 1909.

Hățeg, în 31 Martie 1909.

Dr. Gavriel Suciu, Victor Pop, dir. desp. secr. desp.

Mari tulburări în Turcia.

Din Constantinople, capitala Turciei, au sosit zilele astea știri despre izbucnirea unei *revoluții între soldații turci*, puși în mișcare și răzvrătire de partide politice nemulțumite cu stările de lucruri din împărăția lui Mohamed. Mișcarea revoluționară e îndreptată contra partidului turcilor noi (Turcii tineri), cari ajungînd la putere s'au apucat de renovarea din fundamente a țării, călcînd și netrebînd tot ce era vechiu și netrebînic, și aducînd lucruri cu totul noi pentru înaintarea țării, în ciuda turcilor bătrîni, cari nu să pot desbăera odată cu capul de litera moartă a legii vechi, și țin morțiș la obiceiurile vechi în toate, deși multe din acelea nu-s mai potrivite cu zilele noastre.

Scopul revoluției este: înfricarea ș'apoi alungarea partidului Turcilor tineri dela cirna țării.

Turcii bătrîni, cu cari să vede că ține partea din Azia a Turciei, toată, au început a ațîța soldații de rînd, cari fiind foarte bigoți, religioși, dar și proști, țin cu bătrîni, pînă cînd oficerimea întreagă e cu Turcii tineri.

Astfel stînd lucrurile, revoluția a izbucnit între acestea două tabere, și mai întii soldații de rînd și oficerii s'au luat la pîruială.

Știrile mai nouă despre mișcarea revoluționară din Turcia sunt următoarele:

Constantinople, 14 Aprilie. Revoluția aici a izbucnit. Să aud zvonuri despre mari ciocniri sîngeroase. Să vorbește de sute de morți. Poporul a cerut guvernului aplicarea strictă a legilor religioase ale Izlamului.

Să vorbește de arestări de oficeri, pe de altă parte să spune că trupele răsculate au năvălit asupra ministerului de războiu și că ministrul de războiu ar fi fugit.

Soldații turci să pușcă între ei.

— Ministrul de justiție (al judecătorilor și dreptății)

a fost omorît răzvrătiți, a s'ame-nenă un deputat și ministrul de marină (peste armata de pe ape) a fost rănit de rezvrătiți pe cînd trecea pe stradă

— Trupe cu mașini de pușcat înaintează spre Sтамбуl (inima orașului unde locuiește și Împăratul). De focul acestor puști au căzut 60 de soldați din cei răzvrătiți!

— Înaintea casei dietei un ofițer de călăreți a comandat foc asupra răzvrătiților. La asta răspunsul soldaților a fost: că au sărit asupra ofițerului propriu și l'au sfășiat în bucăți!

— Despre răzvrătiți să spune că au în fruntea lor mulțime de studenți.

— Să credea că va urma o conducere a țării prin dictatură militară (cînd să cîrmuește prin porunci cătănești).

— Guvernul (toți ministrii) și-a dat abdicerea din slujbă. și Sultantul a pornit'o. Va urma un guvern care să mulțumească și pe răzvrătiți. Mai ales că s'e descoperit că s'a făcut planul cum să fie ucis Sultantul, de nu le va face pe voe!

— Din țară vin știri că s'ar fi săvîrșit mulțime de omoruri politice: răzvrătiții ucid pe fruntașii politice ce nu le place lor.

— Știrile mai nouă arată că lucrurile s'au mai liniștit, după-ce Sultantul a făgăduit iertare răsculaților, — ceea-ce înseamnă biruința lor și neputința capului Statului turcesc.

Drepturile în comună.

— Aviz. —

Cine are drept de alegere în comună, după legile noastre? Cum să alcătuește reprezentanța comunală? Cum să aleg membrii antistiei comunale? Iaca citeva întrebări, cari vin zilnic în viața de conducere a comunei.

Deși trăim între împregiurări cit să poate de maștere, am crezut, că tot nu va fi fără folos de a avea prescriesele legaale, praxa înaltă judecătorească și hotărîrile ministrului trebilor din lăuntru ale țării, prelucrate după plan chibzuit, privitoare la întrebările de mai sus.

Cu ziua de 8 Aprilie va ieși de sub tipar o cărticică de drepturi, sub numirea:

„Dreptul de alegător comunal.
„Organizația reprezentanței comunale.
„Alegerea antistiei comunale.

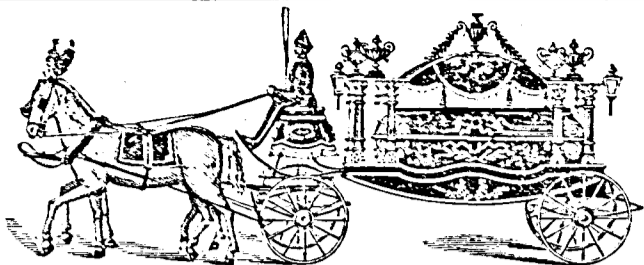
Prețul fi va fi 80 fileri și 10 fileri pentru postă, și să poate comanda dela scrisul, precum și dela toate librăriile românești.

De scrisul a mai apărut încă în 1905 și opul: „Dreptul de alegător la alegerea deputaților dietali“, care asemenea să poate procura în prețul de 50 fil. și 10 fil. de postă.

Diciosănmărtin (Dicsőszentmárton), la 30 Martie 1908.

Romul Boilă,
doctor în științele juridice
și politice, avocat.

2-10
(333)

BRUTUS BRASSAI

Întreprindere de înmormintări. — Magazin de mobile și atelier de măsur:
ORĂȘTIE, Drumul țării Nr. 3.

Întreprinde: Transportarea morților; — are magazin de toate cele trebuitoare la îngropăciuni, dela cele mai simple până la cele mai pompoase. — Îngrijește însuși de îngropăciune, după clase proprii, în loc și în provincă! — Serviciu acurat și solid! —

Anunț de licitare.

Societatea foștilor iobagi din **Cârna**, va vinde 50 jugăre pădure de scoarță I-a clasă, prin licitație publică, în 21 Aprilie n. c. la 10 ore a. m. la casa președintelui acestora. Condițiunile de licitație să pot vedea până atunci la președintele subscris.

Cârna, la 15 Aprilie n. 1909.

Avram Grecu,
președintele foștilor iobagi în Cârna
(347) *Karna (posta Alvincs).* 1-1

Anunț de căsătorie. Un tânăr de 24 ani măiestru cu lucrătoreea proprie, cu avere de 10.000 cor., dorește a să cunoaște cu o damă de 18-20 ani, care ar avea zestre potrivită. Scri-sorile să se adreseze la foaie, sub „Credincios nr. 2”. (346) 1-3

Prăvălia subscrișului, află-toare pe drumul dintre Geoagiul-de-jos și Bozeș, cu drept de trafic și de sare,

o dau în arîndă

sau caut conducător la ea, — fiindcă conducătorul de până aci a intrat la miliție. — Pentru informații mai deaproape, a să adresa la proprietarul: **Samoil Rafael**,
(345) 1-3 în *Geoagiu (Algyogy).*

Pluguri și pari,

Să află la subsemnatul:
Pluguri originale »SACK«, »Sack« mic. Pluguri de oțel numite pe lanț (invențiune nouă), făurite, vărsate. — Rotile cu osie de fer. — Garan-

Prăvălie și trafic!

În o comună de frunte din jurul Orăștiei, să află de închiriat **prăvălie** în lucrare, cu **trafică**, și care ușor poate căpăta și dreptul de **crismă**! În loc foarte potrivit, de frunte! Comună mare. Loc și pentru măcelărie. Locuință, cugnă, pivniță, cuclărie, grădină, grajd, tot ce e de lipsă. În prăvălie e și marfă, — care să predă cu preț potrivit.

Pentru informațiuni mai aproape a să adresa la administrația foii, care va da adresa.
(327) 3-3

Cine dorește călătorie

— bună și iute —
— de plăcere

în
6 zile
la **America**

acela să ceară îndrumări românești dela

Falk și Comp.

Cancelarie românească

HAMBURG

Raboisen 30.

tez pentru mers bun și ușor. — Prețuri ieftine. — Dela o firmă din Ungaria.

PARI de 4-5 metri. Toate à conto per Noemvrie, la oameni cunoscuți. (321) 6-6

Ioan Oprean

Konca (Alsófehér megye).

VITE DE VIIE AMERICANĂ

altoite, *splendid dezvoltate!*, cu rădăcini, — soiurile cele mai distinse, să găsește de vânzare în pepiniera de vite de viie nobilă dela **domeniul românesc din BOBALNA**, (lingă Orăștie) proprietatea dlui dep. Dr. Aurel Vlad.

Adresați-vă cu per- **„Domeniul din Bobalna“**fectă încredere cătră: (a dlui Dr. A. Vlad) *Băbolna, p. Szászváros.*

NB. Pentru viierii din Ardeal, e cei mai potrivit izvor de vite, fiind vița crescută și deprinsă cu clima noastră ardelenască, muntoasă. La șes, fi-rește, îi e cu atit mai ușor, mai bine. 2-2

„Aurora“

întreprindere română în New-York 204, W. 14 th. st.
Director: Dr. Epamin. Lucaiu.

Fondată și încorporată conform legilor statului Illinois în anul 1909.

În toate afacerile referitoare la America, cereți deslușiri dela firma »Aurora«.

Banca română „Aurora“. Dacă cineva dorește a trimite bani din America în țara veche, ori are bani de depunere, să se adreseze la banca română »Aurora« din New-York 204 — W 14 th. str.

Librăria „Aurora“. De doriți ori-ce soi de cărți, de rugăciuni, de cetit, de învățat, cereți catalogul librăriei noastre, care este cea mai mare și mai bogată librărie românească din America.

Dacă vreți să călătoriți la America, ori din America în țară, cereți deslușiri și cumpărați bilete de vapor dela întreprinderea »Aurora« 204. W. 14. th. str. New-York, care vă dă bilete pe toate liniile concesionate de statul ungar.

Dacă cumpărați dela noi bilet de vapor, veți primi adăpost în Cassa-română de emigrare »Aurora« 204. W. 14. th. str., care este singura întreprindere română încorporată după legile Statelor-Unite.

Toți Românii cari vin ori pleacă din America, ori sunt în America, sunt rugați a informa biroul central »Aurora«, despre locul unde petrec ori unde s'ar muta cu locuința, ca să fie ținuți în evidență în registrele căsii de emigrare și la toate împrejurările să se poată da deslușiri la aceia cari le-ar dori.

Dacă cineva dintre emigranți dorește să cumpere pământ în America, să ceară deslușiri la întreprinderea »Aurora«.

Toate epistolele să se trimită la adresa:

Dr. E. Lucaiu, dir., 204. W. 14. th. str. New-York S. U. A. de N.

Cine dorește răspuns, este rugat a alătura o marcă de 30 fil. ori 5 cents.

(328) 2-14

A tențiune!

Nu-ți comanda altoi de viie, mlădițe de viie, până nu ceri catalogul cu prețuri dela mine! Miia de altoi cu rădăcină 140 cor., soiul Delawre 100 cor. miia.

Adresa: **SZIGYÁRTÓ NAGY MIHÁLY**
Felső-Szeged, Somogy megye.

(227) 21-25.

Om din patrie să bea numai ape din Ungaria!

Institutul pentru circulația și exportul de

APE MINERALE UNGARE

societate pe acții în Budapest V., *Báthory-utca 5-ik szám.*

— „Magyar ásványviz forgalmi és kiviteli részvénytársaság Budapest, V., *Báthory-utca 5. szám.*“ —
aduce în circulațiune exclusiv numai ape minerale naturale ungare!

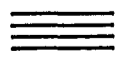
Și anume apă de:

Borszék izvorul *Boldizsár*, contra morb învechit de stomac.
Borszék izvorul principal, regina apelor miner.
Borszék izv. *Kossuth*, contra lipsei de sînge.
Matild de Bodok apă acra alcalică.
Baross, contra boalei de rinichi.

Borhegyi, minător al udului.
De Boholt, răcoritoare.
De Vâlcele (Előpaták) contra galbinării.
Felsőrákosi Maria, contra boalei de grumaz.
Hargittigetli, răcoritoare.

Horgász, făcînd poftă.
Casson-Salutaris.
Répatl, distinsă.
Selter-săcutesc, contra boli vechi de stomac.
Stojka, contra morbului de zăhar.

(306)

întreabă-ți medicul și-ți va spune, că:

apa acra naturală

are putere de vindecare și gust bun, ce nu să poate asemăna cu a apei acre măestrite!

7-18

Cu ape minerale ungare de-ale noastre, pot fi înlocuite aproape toate apele minerale din afară!

Depozit la: **HERMANN NUSSBAUM**, în Deva.

CAROL KISS & COMP. 1,000.000.

MARE e norocul la KISS!

CAROL KISS & COMP. 1,000.000.

Sirguința, lucru, inventiositatea și cruțarea în timp îndelungat, te ajută la bani, dar repede, pe neașteptate, a face o avere mare, numai cu un mare noroc, după un câștig mare să poate! Pentru aceasta își iau cei mai mulți oameni lozuri, pentru-că prin asta au speranță statornică, de a să îmbogăți îngrabă!

Pentru aceasta fiecine iubește mai mult loteria de clasă reg. ung., căci dintre 110.000 lozuri ale ei, câștigă 55.000, așadar tot al doilea loz câștigă! Sortii norocului sunt fără păreche! Nu este în lume loterie, care să fie așa de solidă și favorabilă!

Atît emiterea cît și tragerea le supraveghează guvernul reg. ung., și asta e cauza, că publicul e cu deplină încredere în loteria de clasă.

Norocul e de nesocotit! Dela o întimplare atîrnă multori oameni norocul! În viața tuturor au fost și sunt momente care pot stabili norocul și fericirea. Doară la tragerea cea mai apropiată, va fi tras cel mai mare câștig prin numărul losului pus în lista de mai jos lîngă numele dtale propriu, sau lîngă alt nume iubit dtale.

(330) 3-7

ÎNCEARCĂ-ȚI NOROCUL LA NOI, CĂ

MARE e norocul la KISS! CAROL KISS & Comp.

banca, societate pe acții, ca colectură principală vinzătoare a lozurilor loteriei privilegiate reg. ung. de clasă.

Centrală: Kossuth Lajos-utca 13. szám. Budapesta

Filială: Rákóczi ut 55. szám

Cum te cheamă?

Aceste numere de noroc să afli numai la noi!

Table of lottery numbers and names in multiple columns, including names like Adela, Constantin, Ferdinand, Ispas, etc.

Comandele rugăm a le trimite cu întorcerea poștei, ca nu cumva să vindem doritul număr!

!!Tine acest bileț și-l trimite!!

BILET DE COMANDARE.

Băncii Carol Kiss soc. pe acții în Budapesta, IV. Kossuth Lojos u. 13. Rog a-mi trimite lozul nr. al loteriei XXIV., cl. I., planul oficios și la timp lista câștigurilor.

Prețul lozului: } Il trimit în marce (timbre) postale, — sau: } Il trimit cu mandat postal (de bani), — sau: } cor. fil. } rog a mi-l trimite cu rambursă (utânvétel). (Ce nu e bun, șterge!)

Adresa } Numele } deplînă: } Locuința (strada) } } Posta ult. (comit.)

Lista

celor 55.000 de câștiguri a loteriei de clasă XXIV. r. ung. care din 110.000 de lozuri, vor fi sortate în decurs de 6 luni.

Cel mai mare câștig

1,000.000 cor.

(UN MILION COROANE)

Table of prize amounts and corresponding number of tickets, including 1 premiu de 600.000, 1 câștig de 400.000, etc.

PREȚURILE

lozurilor de clasa primă: 1/8 (a optu) . . 1-50 Cor. 1/4 (un pătrar) . 3- ” 1/2 (jumătate) . 6- ” 1 (loz întreg) . 12- ”

TRAGEREA

19 și 21 Maiu n. e.

55000 câștiguri și premii K 14,459.000

HANS STEPHANI

Hotel „Transsylvania“
Orăștie—Szászváros.

T. P. Am onoare a atrage atențiunea Onor. public asupra *vinurilor* mele curate și excelente ardelenesti, pe care le recomand a le întrebuința în deosebit cu ocaziunea nunților, botzelor, festivităților, etc., cu următoarele prețuri:

Vinuri din a. 1908, la cumpărare de 60—70 lit. 36 fl. litrul
" " " 1907, " " " " " 38 " "
" " " 1906, " " " " " 40 " "

Risling, Seauvignon, Traminer sau Ruhländer, etc., dela 60 fileri în sus litrul, măsurat, ceva mai scump.

În Hotel să află în totdeauna chilia (odăi) pentru noapte, cu prețuri foarte solide: 1 odaie dela 1:20 până la 3 coroane.

Cost în abonament, în hotel sau dus acasă, cu 20 fl. pe lună amiaz și cină; sau numai amiaza cu 12 fl.

Rugînd on. public pentru binevoitor sprigin!

Cu stima **Hans Stephani**, hotelier.

(326) 4—15

MULTE MII DE OAMENI

Își caută adesea cu anii, cu mari spese, vindecare, ușurare de durerile ce-î chinue pîn' la ura de viață. Mulți bani cruță cei-ce în loc de a proba azi un leac mîne altul, atacă răul la rădăcină. Să se știe că *pricina celor mai multe rele e stomacul*. La sărăcie de sînge, gălbînare, hemoroid, mistuirea rea e cauza, afară de alte dureri ce vin din stomac. — De aceea de el să purtăm grije mare, și să folosim **picăturile de stomac alui Brady** recunoscute de distinse, după prescrierea ce să află la fiecare sticlă. Mai ales cînd relele să simt: lipsă de poftă, moleșie, greață, arsură și zgîrciu în stomac, — îndată să luăm

Picăturile de stomac-Brady

că prevenim îmbolnăviri ce vor urma și vor costa mulți bani și vreme! Picăturile de stomac Brady nu numai că fac poftă și liniștesc durerile, dar regulează scaunul, înviorază și previn boale! *Picăturile Brady de stomac* e un leac de mare lipsă la casă! Mii de familii îl folosesc. Mii de scrisori de recunoștință. Mulți cari au probat cu de toate, spun, că după folosirea citorva sticluțe, s'au făcut bine.

Picăturile de stomac-Brady

sunt de tot nestrăcioase, și să pot da și la copii mai mari. Dar fiind tare cunoscute, mulți le imitează. La cumpărări să cerem dar expres

Picături de stomac-Brady.

Și să grijim, ca fiecare sticlă să samene cu chipul micit de alături, în pachetare roșie, cu subscrierea asta:

Ca să nu iei imitații fără preț, cere-le de-adreptul (280) 10—12 la fabricatorul lor:

Apoteca C. BRADY

la „Regele Ungariei“ în Wien I., I. Fleischmarkt 1. Depot 260.

de unde căpătați trimițînd banii înainte ori cu rambursă,

6 sticle cu 5 cor. și 3 sticle duble cu 4 cor. 50 fileri

picături proaspete, franco, fără alte spese. — Acum a ieșit o

„Broșură specială“, care la cerere să trimitte ori-cui gratis, franco.

DE CE

sufăr miile de bolnavi și dureri pentru a căror tămăduire este leac sigur? Nu trebuie să-și peară nădejdea tămăduirii numai pentru-că n'au ajuns rezultat cu felurite leacuri zise bune, dar rămase fără efect. Miile de bolnavi vindecați dovedesc cu vorba și în scris, că folosind după prescripția

medicală aparatul Electro-Vitalizer, s'au tămăduit de boale de cari în zadar și-au căutat ani de zile tămăduire altfel.

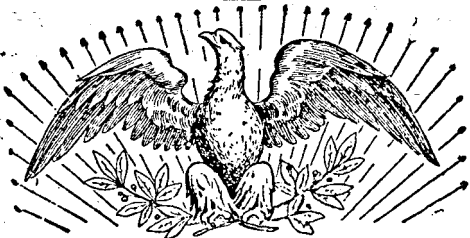
S'a dovedit ca distinsă cura electrică la nervozitate, slăbicie de nervi, reumă, dureri de cap și spate, boale nervoase de stomac, mațe, inimă, anemie și ori-ce fel de slăbicie! Despre acest fel de vindecare și despre aparatul Electro-Vitalizer, dă deslușiri amănunțite

cărticica „Cura Modernă Electrică“, despre pe care o trimite gratis și franco în covertă ori-cărui care, scriînd că a cetit despre ea în toaia aceasta, o cere dela

institutul de ord. medicală

ELECTRO-VITALIZER

Budapest IV. Károly k. 2. félelmel. 60.

Cupon pentru carte gratis! Tăe-î și trimite!

Inst. medical „Electro-Vitalizer“
Budapest IV. Károly k. 2. félelmel. 60.

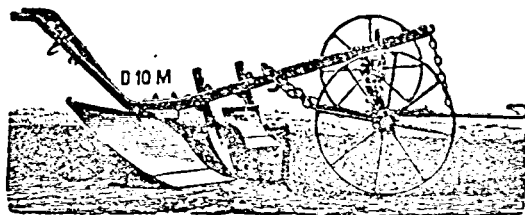
Rog a-mi trimite, franco, închis, cartea despre „Cura modernă electrică“, pentru bărbați ori pentru femei.

Numele.....

Comuna și posta.....

Depozitul CAROL F. JICKELI

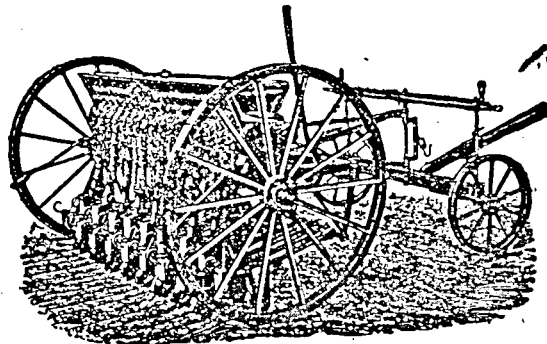
Alba-Iulia și Sibiu.

Pluguri diferite!

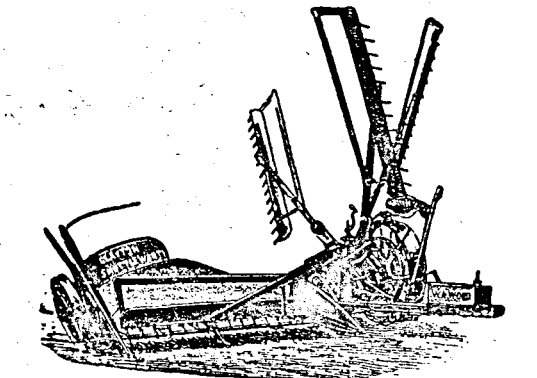
Cultivatori!

Grape de fer!

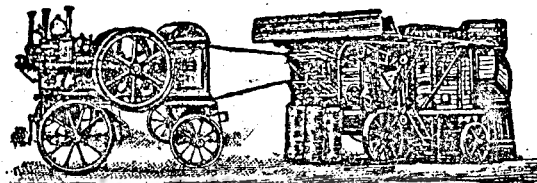

Mașini de sămănat, sistem mai nou!

Mașini de secerat, americane!

Mașini îmblătitoare cu mîna și putere de cai, sau cu motoare de benzin ori oleu natural! Fabricat german! — Sunt cele mai sigure în lucru, simple, și le poate conduce orice om nespecialist!

Mașini de scărmanat lîna folosite dar în stare bună, încă să află ieftine!

(308) 6—10

Sunt și alte mașini agricole în

Depozitul CAROL F. JICKELI

în Alba-Iulia și în Sibiu.

Cea mai bună coasă în lume

este coasa de oțel de St. Anton și se capătă numai dela: Coasa de oțel de tun „St. Anton“ se fabrică din oțel de tun mestecat cu cel mai nobil metal special, secretul fabriciei.

500 de coroane plătesc celui-ce este în stare să arăte o coasă de oțel de tun „St. Anton“ cumpărată dela altă firmă!

1000 de coroane plătesc celui-ce găsește între 100 de coase de tun „St. Anton“ 2 rele. Cel-ce dorește o coasă bună și de încredere, se nu cumpere pînă nu cere cu o corespondență, dela vestita firmă de sus, catalogul ilustrat, care se trimite gratis și franco. Lunile de față sunt cele mai potrivite pentru adunarea de comande. Cei-ce adună comande primesc rabat! Garanție deplină. La 10 bucați, o coasă se dă în cinste!

Serviciu conștientos! Mii de scrisori de recunoștință și comande renoite să pot arăta și pune la dispoziție ori-cui.

Brici de oțel de diamant cu garanță de 5 ani, costă 1 fl. 50 cruceri.

(343) 1—6

Pentru cultivătorii de vii.

Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovarășia românească „MUGURUL“ însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde

(177) 15—25

altoi de viță de viie de toate speciile, precum și

viță americană,

cu și fără rădăcină, și, la dorință, însoțirea dă instrucție gratis ori-cui în toate ramurile cultivei de viie.